

Перемогу у Сталінградській битві вдалося здобути завдяки об'єднанню зусиль усіх народів СРСР, потужній економічній базі, безмежній стійкості бійців і командирів та їх високій бойовій майстерності. Серед Героїв Радянського Союзу, удостоєних цього звання за Сталінград, є представники десяти національностей, а серед захисників легендарного Будинку Павлова – дев'яти національностей. Батьківщина гідно відзначила подвиг наших військ у цій битві. Десятки тисяч воїнів відзначено державними нагородами, а 112 бійців і командирів стали Героями Радянського Союзу. У кінці 1942 р. Президія Верховної Ради СРСР заснувала медаль «За оборону Сталінграда», якою нагородили близько 700 000 учасників великої битви. На честь захисників Сталінграда на Мамаєвому кургані споруджено величний пам'ятник-ансамбль. І нині Державний музей-панорама «Сталінградська битва» є найбільш відвідуваним у Волгограді.

Отже, Сталінградська битва – зразок мужності радянських людей у боротьбі з німецько-фашистськими загарбниками, приклад непорушності інтернаціональної дружби радянських республік у тяжке воєнне лихоліття. Ця битва стала важливою віхою в порятунку людства від фашистської чуми.

Шкабко С.
КНУ ім. Тараса Шевченка

ОПОЗИЦІЙНИЙ РУХ В УКРАЇНІ У II ПОЛОВИНІ 1970-х – НА ПОЧАТКУ 1990-х рр.

Нові суспільно-політичні умови, що склалися після здобуття Україною незалежності 1991 року, характеризуються переглядом багатьох концептуальних положень радянської історіографії разом з активним науковим пошуком історичної правди. Щоб він здійснювався активно й ефективно, потрібні нові праці, покликані вивести історичну думку на новий рівень розвитку. Ці дослідження дадуть змогу звернутися до розгляду заборонених або раніше закритих тем, до створення об'єктивних, науково обґрунтованих праць. Одним із пріоритетних напрямків сучасної історичної науки є вивчення проблем державного відродження українського народу. У зв'язку із цим актуальною є тема опозиційного руху в

Українській РСР другої половини 70-х – початку 90-х рр. ХХ ст., оскільки він є яскравим виявом прагнення нашого народу до відродження власної державності, національної ідентичності та дотримання декларованих прав і свобод громадян.

Багато проблем, пов'язаних зі становленням України як правової держави та формуванням громадянського суспільства, лежать у площині цивілізованих відносин влади й опозиції, притаманних багатьом розвинутих західним країнам. Тому, прагнучи вийти на новий рівень зв'язків із розвинутими європейськими країнами, Україна повинна налагодити відповідні демократичні форми спілкування між громадянами та владними структурами всередині держави. Цьому сприятиме вивчення правозахисного руху в Україні II половини 70-х – початку 90-х рр. ХХ ст., оскільки аналіз набутого досвіду боротьби громадян за свої права дасть можливість прогнозувати й моделювати історичне майбутнє України. Уважаємо, що подальше вивчення правозахисного руху в Україні нині неможливе без комплексних досліджень, які б підбили підсумки у вивченні цієї проблеми, виявили прогалини та недостатньо або однобічно висвітлені питання, а також окреслили перспективи для майбутніх наукових пошуків.

Об'єктом розвідки є правозахисний рух в Україні у 70–90-х рр. ХХ ст. Предметом дослідження є діяльність правозахисників і діячів опозиції, підпільних груп, неформальних об'єднань, товариств, партій і рухів, організацій, окремих осіб в республіці в зазначений період. Хронологічні межі дослідження охоплюють період із другої половини 1970-х рр. до початку 1990-х рр. ХХ ст. Вибір нижньої межі дослідження зумовлений перетворенням дисидентського руху на правозахисний рух. Верхня межа дослідження – початок 1990-х рр., коли національно-визвольний рух перетворився на політичну опозицію владі й досяг стратегічної мети – проголошення незалежності України.

Тема українського дисидентського руху привернула особливу увагу вітчизняних істориків лише після здобуття Україною незалежності. У нашій країні з'явилися дослідження Ю. Курносова, Г. Касьянова, А. Русначенка, Ю. Зайцева, Т. Батенка, Ю. Данилюка, О. Бажана й деяких інших істориків, у яких розглядається дисидентський рух в Україні в

1950–1980-і роки. Практичне значення вивчення опозиційного руху полягає в тому, що фактичні матеріали можуть бути використані в навчальному процесі, під час розроблення проблематики семінарських занять, методичних матеріалів, конференцій, спецкурсів з історії України, громадських рухів II половини 70-х – початку 90-х рр. ХХ ст.

Федосов Я.
НТУ «ХПИ»

ВОЙНА В АФГАНИСТАНЕ: ВОСПОМИНАНИЯ УЧАСТНИКОВ

23 года назад советские войска, выполнив все поставленные боевые задачи, организованно покинули территорию Демократической Республики Афганистан. Война, которая затронула не одно поколение и была значимым событием в истории страны, закончилась. Однако до сих пор остаётся масса вопросов и заблуждений относительно тех далёких событий, на которые можно попытаться ответить словами участников боевых действий.

На данный момент, к сожалению, при попытке узнать что-то о войне в Афганистане многие, отвечая, рассуждают, что война была бессмысленной и погибали там ни за что, войска несли тяжёлые необоснованные потери, в армии творился беспредел, жестокое отношение к населению было нормой и т. д. Сейчас подобные высказывания очень популярны, как и «поливание грязью» родной истории и страны, но являются необоснованными. Ответить и дать характеристику приведённым выше вопросам попытаемся словами потомственного офицера и военного журналиста Стародымова Николая Александровича из его книги «Боевой дневник Афганской войны». Вот его слова, о том какая ответственность легла на советских офицеров за жизни солдат: «Солдатам снимать бронежилет запрещают. Кто-то из офицеров сказал, что офицер сам за себя отвечает, а за солдата – офицер, потому о солдате заботиться нужно больше. Грубо, прагматично, но справедливо». Также большое значение имело взаимодействие с местным населением, которое было весьма сложным. Для примера можно привести несколько цитат, описывающих различные ситуации, которые возникали во время пребывания ограниченного контингента на территории ДРА: «Кто-то стрелял из-за дувала. Со стороны на-